

Birgitta Åkerson
046-3595000
birgitta.akerson@lund.se

Vård- och omsorgsnämnden

Prognos framtida behov av lägenheter i särskilt boende enligt SoL

Sammanfattning

Antalet äldre ökar och det finns behov av att ta fram en prognos avseende det framtida behovet av antal lägenheter i särskilt boende för äldre. Grunden för förvaltningens prognos av framtida behov av lägenheter i särskilda boenden enligt SoL är Lunds kommuns befolkningsprognos 2018. Förvaltningen har utgått från andelen av befolkningen i olika åldersgrupper som har beslut om särskilt boende. Andelen för varje åldersgrupp ställs i förhållande till prognosens förväntade antal personer i respektive åldersgrupp för åren fram till år 2031.

Vid en bedömning av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende är det dock viktigt att väga in ytterligare faktorer. En viktig aspekt är att andelen i befolkningen som har beslut om särskilt boende har minskat de senaste åren. Förvaltningen bedömer att det finns faktorer som talar för att andelen av befolkningen som har behov av särskilt boende kommer att fortsätta minska.

Beslutsunderlag

Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse den 7 maj 2019 dnr 2018/0394.

Barnets bästa

Då ärendet avser prognos av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende enligt SoL bedöms det inte påverka barn.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Då ärendet avser prognos av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende enligt SoL bedöms det kunna vara positivt för äldre personer med funktionsnedsättning.

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Ärendet

Antalet äldre ökar och det finns behov av att ta fram en prognos avseende det framtida behovet av antal lägenheter i särskilt boende för äldre. Grunden för förvaltningens prognos av framtida behov av lägenheter i särskilda boenden enligt SoL är Lunds kommuns befolkningsprognos 2018. Förvaltningen har utgått från andelen av befolkningen i olika åldersgrupper som har beslutat om särskilt boende. Andelen för varje åldersgrupp ställs i förhållande till prognosens förväntade antal personer i respektive åldersgrupp för åren fram till år 2031.

Vid en bedömning av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende enligt SoL är det dock viktigt att väga in ytterligare faktorer.

- Andel av befolkningen med behov av särskilt boende har minskat de senaste åren.
- Utvecklingen avseende välfärdsteknik och digitalisering
- Utvecklingen avseende förvaltningens förebyggande och rehabiliterande verksamhet
- Medicinsk utveckling
- Nuvarande mellanboendeformer
- Möjlig utveckling av mellanboendeformer
- Framtida utmaning rekrytera personal

Förvaltningen har studerat:

1. Förutsättningar nuvarande lägenheter särskilt boende
2. Prognoser utifrån befolkningsutveckling.
3. Andra faktorer än befolkningsutveckling som har betydelse för framtida behovet av lägenheter i särskilt boende.
4. Alternativa prognoser utifrån att andra faktorer än befolkningsutvecklingen bör vägas in.
5. Sammanfattande bedömning utifrån punkt 1-4.
6. Planerad utveckling antal lägenheter särskilt boende
7. Befolkningsprognos östra Lund

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

1. FÖRUTSÄTTNINGAR NUVARANDE LÄGENHETER SÄRSKILT BOENDE

Utgångspunkt, nuvarande förutsättningar:

- Nuvarande antal lägenheter särskilt boende
- Beläggningsgrad särskilt boende
- Verkställande av beslut avseende särskilt boende.
- Köp av platser avseende särskilt boende.

Nuvarande antal lägenheter särskilt boende

Antal lägenheter särskilt boende SoL årsskifte 2018/2019			
	Äldreboende	Demensboende	Summa
Brunnsgatan 13 A (Solhem)	20	20	40
Brunnslyckan	16	32	48
Fästan	10	40	50
Linegården	16	32	48
Linelyckan	24	24	48
Mårtenslund 2	30		30
Mårtenslund 3	29		29
Nibblegården	28		28
Norrdala	23	23	46
Papegojelyckan	16	32	48
Reimersdal	23	23	46
Ribbingska	16	32	48
Vevrehemmet	26	16	42
Värpinge	49	8	57
	326	282	608
Fäladshöjden	24	24	48
Björkbacken	42		42
Brunnsgatan 15A		36	36
Solbacken	16	32	48
	82	92	174
Höjeågården			
Korttidsboende inkl trygghetsplatser			40
Växelboende			8
Enskilda vårdhem			6
TOTALT			836

Vid årsskiftet 2018/2019 var totalt 836 lägenheter tillgängliga.

Beläggningsgrad särskilt boende

För prognosen finns en begränsning av slutsatser som kan göras utifrån den statistik gällande beläggningsgrad som idag följs upp av förvaltningen.

Den beläggningsgrad som förvaltningen följer upp mäter de dagar som verksamheten får ersättning för. Det innebär att lägenheter som i själva verket är upptagna i vissa fall redovisas som icke-belagda i statistiken. Tex om en boende är på sjukhus eller vid övergångsperiod i samband med in- och utflyttning redovisas

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

lägenheten som icke-belagd. Dessutom varierar antalet lägenheter förvaltningen tillhandahållit mellan åren.

Förvaltningen budgeterar för en beläggningsgrad för ersättningen på 96 %. Det krävs då det inte alltid är praktiskt genomförbart att ha 100 % brukare boende pga av tex sjukdom och övergångsperiod i samband med in- och utflyttning. Det faktiska utfallet har dock enligt nedan varit något lägre. Tittar man på beläggningsgraden totalt för särskilt boende (intern och extern regi, exklusive korttidsvård) visar den att beläggningsgraden sjönk med 2 % 2017-2018, trots att årsmedel på antal platser som tillhandahölls var något lägre.

Beläggningsgrad särskilt boende

	Årsmedel	Ersättning	Beläggningsgrad
	antal platser	beläggning medel	totalt
2014	805	768	95,35%
2015	806	767	95,17%
2016	797	763	95,68%
2017	797	765	95,92%
2018	792	744	93,92%

Verkställande av beslut om särskilt boende enligt SoL

Förvaltningen har haft gott om platser i särskilt boende 2018. Det har inte varit något fall under 2018 där det har resulterat i en avgift, pga att förvaltningen inte har kunnat verkställa beslut om särskilt boende enligt SoL inom 3 månader.¹

Köp av platser enskilda vårdhem

Köp av platser vid enskilda vårdhem särskilt boende används, efter särskild prövning, vid särskilt omfattande och speciella behov hos en individ som inte kan tillgodoses inom förvaltningens ordinarie verksamhet.² Tex religiösa/psykiska skäl förekommer. Lunds kommun tillämpar köp av platser för särskilt boende enligt SoL i mindre utsträckning. 2018 hade förvaltningen 6 platser avseende särskilt boende enligt SoL vid enskilda vårdhem.³

¹ Boendesamordnare 2019-03-22

² Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2019 s 8

³ Boendesamordnare 2019-03-14

2019-05-07

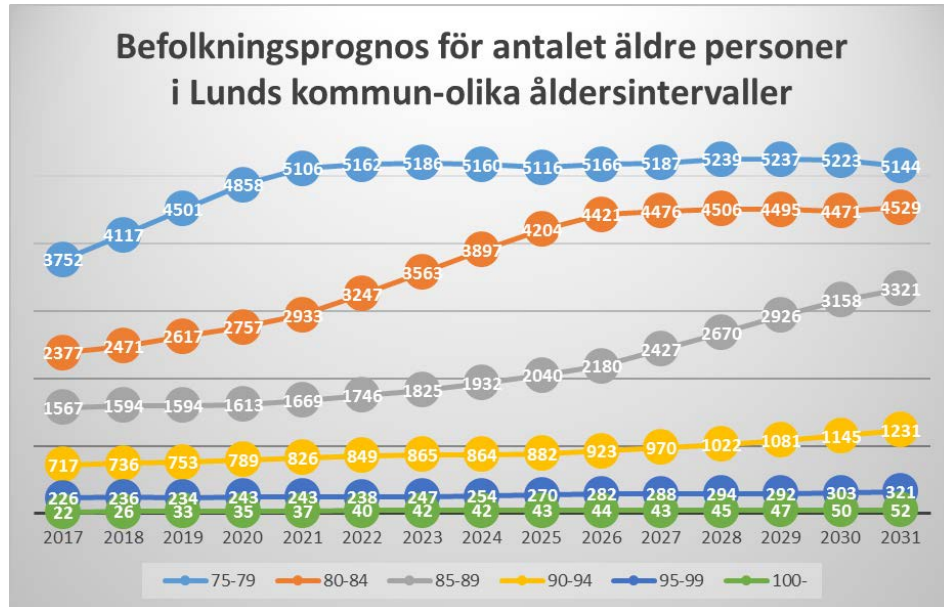
Diarienummer

VOO 2018/0394

2. PROGNOSE UTIFRÅN BEFOLKNINGSUTVECKLING

Befolkningsprognos

Lunds kommuns befolkningsprognos 2018 används som grund.

Prognos procentuell ökning antal i befolkning 2017-2031

Ålder	2017	2031	Ökning i % 2017-2031
75-79	3752	5144	37%
80-84	2377	4529	91%
85-89	1567	3321	112%
90-94	717	1231	72%
95-99	226	321	42%
100-	22	52	136%

Förvaltningen har utgått från befolkningsprognos 2018 då 2019 års prognos inte har varit klar under förvaltningens arbete. 2019 års prognos har tagits fram med ett nytt verktyg av SWECO i samarbete med Lunds kommun. Det är en nedskrivning jämfört med 2018 års prognos.

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Prognos behov lägenheter särskilt boende enligt SoL utifrån befolkningsökning

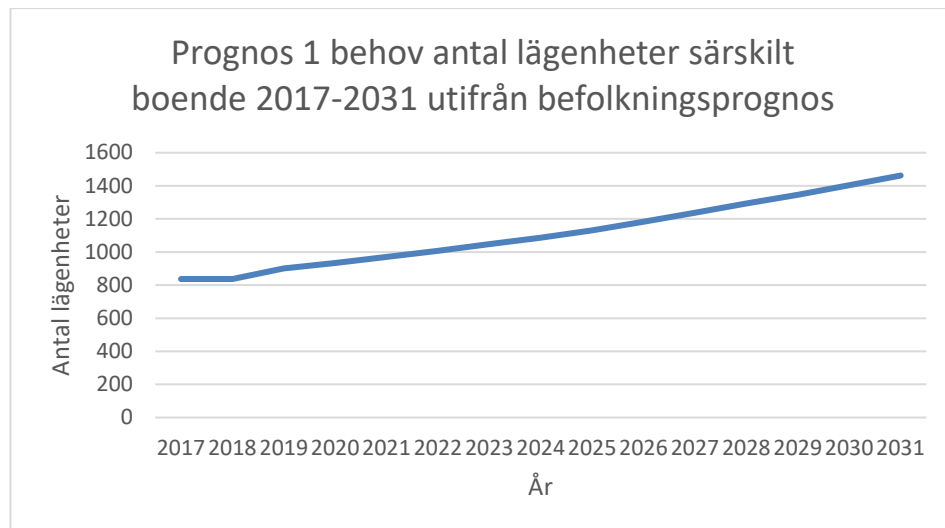
Prognos 1

Antalet invånare har delats in i olika åldersgrupper. (0-64, 65-74, 75-79, 80-84, 85-89, 90-94, 95-99, 100-)

Förvaltningen har tagit fram andel av befolkningen 2017-12-31 i de olika åldersgrupperna som har beslut om särskilt boende.

Andelen med beslut om särskilt boende för varje åldersgrupp ställs i förhållande till Lunds befolkningsprognos förväntade antal personer i respektive åldersgrupp för åren 2018-2031.

Utifrån prognos 1 ökar behovet av lägenheter för särskilt boende enligt SoL (inklusive korttidsboende och växelboende) från **836** st befintliga lägenheter år 2018 till **1462** st år 2031. Det är en ökning med **626** lägenheter, dvs **75 %**. Ytterligare 626 lägenheter beräknas innebära en ökad årskostnad på 563 miljoner kr.⁴ (Antal lägenheter som anges för år 2031 är 5 % högre än det skattade behovet då beläggningsgraden beräknas vara 95 %.) Omräknat till behov av ytterligare särskilda boenden skattas behovet till ytterligare **15** särskilda boenden (40-lägenheter/boende) fram till år 2031.

Prognos 1 utgår från andel av befolkning som hade behov av lägenheter i särskilt boende enligt SoL 2017-12-31. Vid en bedömning av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende är det dock relevant att väga in ytterligare faktorer (se avsnitt 3). Enligt prognos 1 som utgår från verkställda beslut 2017-12-31 skulle behovet ha varit 874 lägenheter 2018. Det överskrider behovet 2018

⁴ Utifrån Kolada 2018

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

då förvaltningen erfarit att behovet av antal lägenheter har **minskat** under 2018. Därmed bedömdes det rimligt att göra en prognos utifrån hur det såg ut under hösten 2018.

Prognos 2

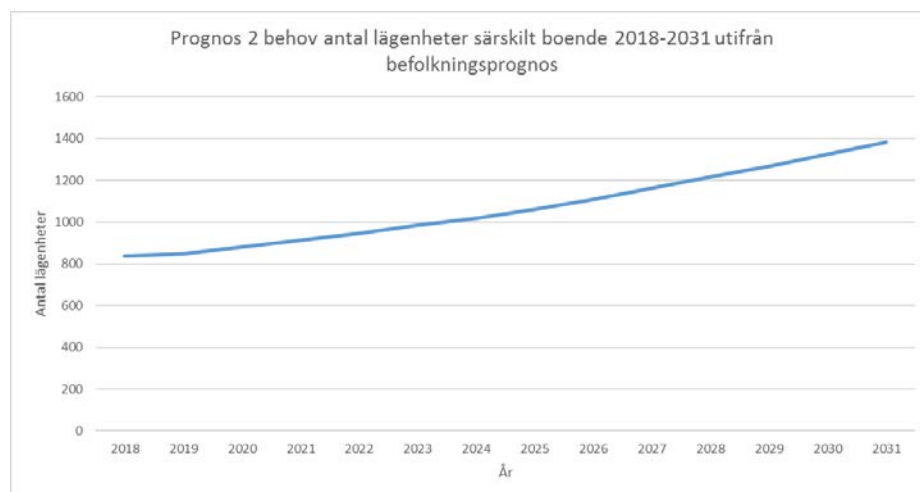
Då behovet av lägenheter i särskilt boende minskat under 2018 görs ytterligare en prognos utifrån behovet oktober 2018.

Antalet invånare har delats in i olika åldersgrupper. (0-64, 65-74, 75-79, 80-84, 85-89, 90-94, 95-99, 100-)

Förvaltningen har tagit fram andel av befolkningen 2018-10-01 i de olika åldersgrupperna som har beslut om särskilt boende.

Andelen med beslut om särskilt boende för varje åldersgrupp ställs i förhållande till Lunds befolkningsprognos förväntade antal personer i respektive åldersgrupp för åren 2019-2031.

Utifrån prognos 2 ökar behovet av lägenheter för särskilt boende enligt SoL (inklusive korttidsboende och växelboende) från **836**st befintliga lägenheter år 2018 till **1382** st år 2031. Det är en ökning med **546** lägenheter, dvs **65%**. Ytterligare 546 lägenheter beräknas innebära en ökad årskostnad på 491 miljoner kr.⁵ (Antal lägenheter som anges för år 2031 är 5 % högre än det skattade behovet då beläggningsgraden beräknas vara 95%.) Omräknat till behov av ytterligare särskilda boenden skattas behovet till ytterligare **13** särskilda boenden (40-lägenheter/boende) fram till år 2031.

Prognos 2 utgår från andel av befolkning som har behov av lägenheter i särskilt boende enligt SoL 2018-10-01. Vid en

⁵ Utifrån Kolada 2018

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

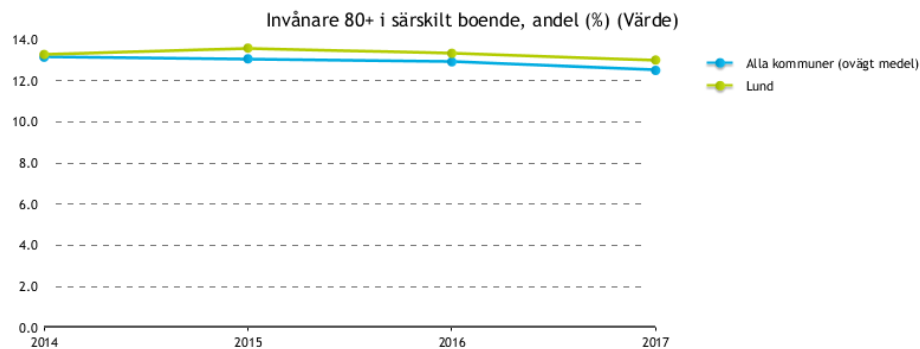
bedömning av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende är det dock relevant att väga in ytterligare faktorer (se avsnitt 3).

3. ANDRA FAKTORER ÄN BEFOLNINGSUTVECKLINGEN SOM HAR BETYDELSE FÖR FRAMTIDA BEHOVET AV LÄGENHETER I SÄRSKILT BOENDE

Utveckling befolkningsandel behov särskilt boende minskat senaste åren

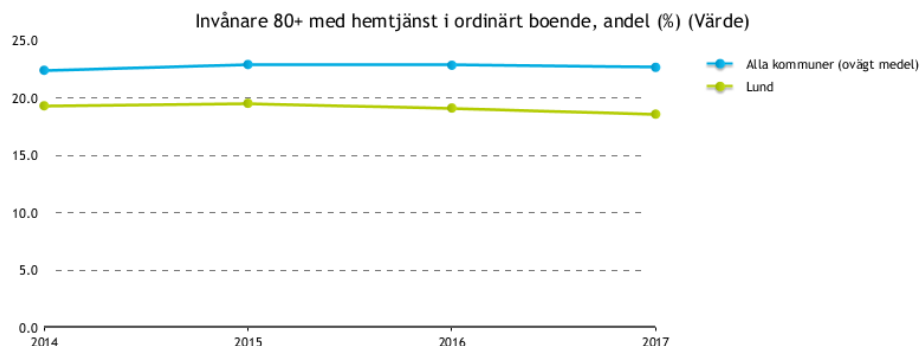
Vid en bedömning av framtida behov av antal lägenheter i särskilt boende är det viktigt att väga in andra faktorer än befolkningsutvecklingen.

En viktig aspekt är att andelen 80+ i befolkningen som har beslut om särskilt boende har minskat de senaste åren, både för Lund och snittet för riket.

	2014	2015	2016	2017
Invånare 80+ i särskilt boende, andel (%)	13,1	13,1	12,9	12,5
Lund	13,3	13,6	13,3	13,0

Även andelen 80+ i befolkningen som har hemtjänst i ordinärt boende har minskat för Lund de senaste åren, dock en ökning för snittet alla kommuner.

	2014	2015	2016	2017
Invånare 80+ med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	22,4	22,9	22,8	22,7
Lund	19,3	19,5	19,1	18,6

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Huvudförklaringen till att andelen i befolkningen med behov av särskilt boende har minskat i Lund 2014-2018 bedöms vara hälsosammare äldre, stor omfattning av förebyggande verksamhet och ökad möjlighet kvarboende.⁶

Antalet beviljade timmar hemtjänst per brukare har under samma tidsperiod ökat i Lund.

Utveckling välfärdsteknik och digitalisering

I regeringens skrivelse Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) beskrivs ökad användning av välfärdsteknik som nödvändigt för att bibehålla god kvalitet inom framtidens äldreomsorg. Användandet av välfärdsteknik bidrar till att äldre kvinnor och män ges ökade möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande i samhällslivet.

Ökad användning av välfärdsteknik bedöms också skapa mervärde för äldre kvinnor och män, så att de med välfärdsteknik och e-hälsa så långt som möjligt kan leva oberoende och självständigt.⁷

För att möta en åldrande befolkning bedömer förvaltningen även att det kommer att krävas att brukarna känner sig trygga med att använda sig av den välfärdsteknik som erbjuds.

Förvaltningen bedömer att förvaltningens utveckling av välfärdsteknik och digitalisering ökar möjligheten till kvarboende och därmed bidrar till att minska det framtida behovet (andelen av befolkningen) av lägenheter i särskilt boende.

Utveckling förebyggande och rehabiliterande verksamhet

I regeringens skrivelse Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) beskrivs förebyggande och rehabiliterande insatser som prioriterade områden som kvalitetsfaktorer för framtidens äldreomsorg.⁸

Förebyggande verksamhet

Lund har redan idag en omfattande förebyggande verksamhet. Informationsinsatser riktade till seniorer, kring strukturellt förebyggande insatser som bidrar till minskade behov av individuella insatser kommer att genomföras under 2019.⁹

⁶ Verksamhetschefer hemvård och särskilt boende.

⁷ Skrivelse Framtidens äldreomsorg- en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) s.51

⁸ Skrivelse Framtidens äldreomsorg- en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) s.49

⁹ Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2019

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Lund har idag högre kostnader för förebyggande verksamhet i förhållande till medelvärdet för kommuner i motsvarande storlek. Förvaltningen bedömer dock att inriktningen på verksamheten kan utökas om förvaltningen tar vara på goda erfarenheter från andra kommuner och blir bättre på att samverka med volontärer. För förvaltningens nuvarande träffpunktsverksamhet skulle förvaltningen kunna ha en mer samordnande funktion och det civila samhället svara för en större del av aktiviteterna i verksamheten. Då skulle förvaltningens personal kunna få tid för att arbeta med mer riktade insatser som främjar hälsa, tex genom uppmuntran och stöd för god kosthållning och motion.¹⁰

Rehabiliterande verksamhet

I nämndens basuppdrag ingår att ett rehabiliterande och funktionsbevarande förhållningssätt ska tillämpas.

Det teambaserade arbetssättet med brukaren i centrum är ett prioriterat område för förvaltningens utveckling 2019, vilket innebär att den samlade kompetensen från olika professioner används systematiskt i det förebyggande och rehabiliterande/habiliterande arbetet.

Det multiprofessionella teamet i den nya HSL-organisationen ger goda förutsättningar att samordna insatserna kring brukaren. Det rehabiliterande/habiliterande synsättet ska vara vägledande. Under 2019 ska utvecklingen i arbetet med genomförandeplanerna fortsätta utifrån *hur* brukarens delaktighet och mål ska uppnås. Fokus i det utvecklingsarbetet ska också vara brukarens delaktighet, inflytande och ett rehabiliterande/habiliterande arbetssätt.¹¹

Om förvaltningen genom den förebyggande verksamheten ytterligare kan stödja äldre till en god hälsa bedömer förvaltningen att det kan skjuta upp behovet av särskilt boende för äldre.

Förvaltningen bedömer även att förvaltningens utökade rehabiliterande verksamhet bidrar till att minska det framtida behovet (andelen av befolkningen) av lägenheter i särskilt boende.

¹⁰ Verksamhetschef hemvård.

¹¹ Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2019

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Medicinsk utveckling

I takt med åldrandet ökar risken för sjukdom och multisjuklighet. Att vi blir äldre gör också att fler personer hinner utveckla de kroniska sjukdomar som normalt följer av ökad ålder.¹²

Den medicinska utvecklingen är också en viktig aspekt av det framtida behovet av vård och omsorg.

Demens

Det finns symptomlindrande medicin mot Alzheimers sjukdom (som är en av de allra vanligaste demenssjukdomarna). De lindrar symptomen under en tid, men påverkar inte sjukdomsförloppet på längre sikt. Många patienter har stor nytta av dessa under ett till två år och medicineringen innebär relativt lindriga biverkningar.¹³

På senare tid har även kunskapen ökat då det gäller andra typer av behandlingar och åtgärder, till exempel verkar det som Omega 3-fettsyror kan ha en skyddande effekt. B-vitaminbrist är förenat med Alzheimers sjukdom, men i många omfattande studier har man försökt behandla sjukdomen med B-vitamin utan effekt. Man har försökt ta fram ny medicin. Hittills har inga genombrott kunnat nås.¹⁴

Stroke

Strokevården har förbättrats och fler behandlas oavsett ålder. Det innebär att fler äldre än tidigare återfår sina funktioner efter en stroke. De ges rehabilitering och vårdbehovet minskar, fler lever längre.¹⁵

HS-avtalet

Det nya HS-avtalet innebär att fler ska kunna vårdas utanför sjukhuset / (i ordinärt eller särskilt boende). Det kan komma att öka personer med ett stort tillsynsbehov som har behov av särskilt boende.¹⁶

Förvaltningen bedömer att andelen demenslägenheter kommer att öka i förhållande till andelen äldreboendelägenheter. Risken att insjukna i

¹² Rapport 2014:2 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys s.7

¹³ <http://www.demensforbundet.se/sv/om-demens/demenssjukdomar/alzheimers-sjukdom>

¹⁴ <http://www.demensforbundet.se/sv/om-demens/demenssjukdomar/alzheimers-sjukdom>

¹⁵ MAS 2019-03

¹⁶ MAS 2019-03

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

demenssjukdom ökar med stigande ålder. Allt fler lever längre och fler personer förväntas därmed få demens.

Förvaltningen bedömer det är svårt att avgöra om den medicinska utvecklingen sammantaget innebär minskat behov (andelen av befolkningen) av särskilt boende. Operationer och läkemedel bidrar till att fler med sjukdom lever längre. Med hög ålder följer dock behov av särskilt boende.¹⁷

Nuvarande mellanboendeformer

Lunds kommuns seniorbostäder

LKF (Lunds kommunala fastighetsbolag) tillhandahåller seniorbostäder. Det finns 87 lägenheter där vård- och omsorgsförvaltningen har möjlighet att bevilja förtur när en lägenhet blir ledig. För de lägenheter som vård- och omsorgsförvaltningen har möjlighet att bevilja förtur till, finns inte tillgång till värdinneservice. Det finns 248 seniorbostäder där vård- och omsorgsförvaltningen **inte** har möjlighet att bevilja förtur. Vissa av dessa bostäder har värdinneservice. Sammanlagt har kommunen därmed 335 seniorbostäder. Det finns i nuläget inga beslut om att öka eller minska antalet kommunala seniorbostäder framöver.

Det finns även andra aktörer som tillhandahåller lägenheter som är inriktade på äldre i Lunds kommun, tex Inez Möller stiftelse och Clara Per Perssons stiftelse.

LKF:s seniorbostäder där vård- och omsorgsförvaltningen har möjlighet att bevilja förtur (ej värdinneservice):

Den som är över 65 år och skriven i Lunds kommun kan ansöka hos vård- och omsorgsförvaltningen om förtur till bostad med god tillgänglighet. Det krävs att den sökande är anmäld till LKF:s bokö. Varje lägenhetsinnehavare tecknar eget hyresavtal med hyresvärden, LKF.

Lägenheterna är avsedda för personer som är 65 år eller äldre. Inriktningen är att bostäderna ska erbjuda ett bra boende med tyngdpunkt på tillgänglighet. Lägenheterna ligger i markplan eller kan nås med hiss och de har oftast rymliga hygienutrymmen och sovrum.

Bullerbyn, Fäladstorget 3, LUND (ej värdinneservice, ej gemensamhetslokal)

Huset har 12 lägenheter och är byggt år 1995.

¹⁷ MAS 2019-03

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Havamal 6, Emblas gata 1, LUND (ej vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

Huset har 22 lägenheter och är byggt år 1993.

Humlan, Läkaregatan 3, VEBERÖD (ej vårdinneservice, med gemensamhetslokal)

Här finns 3 lägenheter som är byggda år 1989.

Jägaren 8, Nöbbelövsvägen 2, LUND (ej vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

Huset har 11 lägenheter och är byggt år 2000.

Kvarnstenen, Pinnmöllevägen 200, DALBY (ej vårdinneservice, med gemensamhetslokal)

Området består av 5 lägenheter som är byggda år 2003.

Solgårdarna, Hårlemans plats 3 och 7, LUND (ej vårdinneservice, med gemensamhetslokal)

Området består av 34 lägenheter och är byggt år 2002.^[1]

Sammanlagt innebär det **87** seniorbostäder där vård- och omsorgsförvaltningen har möjlighet att bevilja förtur.

LKF:s seniorbostäder där vård- och omsorgsförvaltningen INTE har möjlighet att bevilja förtur (med/ej vårdinneservice)

Lägenheterna är avsedda för personer som är 65 år eller äldre (med undantag för Helgeandsgatan 11 där åldersgränsen är 70+).

Inriktningen är att bostäderna ska erbjuda ett bra boende med tyngdpunkt på tillgänglighet. Lägenheterna ligger i markplan eller kan nås med hiss och de har oftast rymliga hygienutrymmen och sovrum.

Karhögstorg, Karhögstorg 2 B, LUND (med vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

38 lägenheter och är byggt år 2007.

Källan, Brunngatan 18 och 20, LUND (med vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

50 lägenheter och är byggt år 1990.

S:t Peter, Laurentigatan 18, LUND (med vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

36 lägenheter och är byggt år 1981.

Gernandska Lyckan, Helgeandsgatan 9 och Prennegatan 10, LUND (med vårdinneservice, ej gemensamhetslokal)

71 lägenheter. Byggda 1939-43.

Gernandska Lyckan, Helgeandsgatan 11, LUND (med vårdinneservice, översyn pågående, ej gemensamhetslokal) För personer som är 70 år och äldre.

25 lägenheter och är byggt år 2012.

^[1] www.lund.se

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

(Vissa boende på Helgeandsgatan 11 har protesterat mot obligatorisk avgift för värdinneservice.)

Arkivaren, Brunnsgratan 13 och Brunnsgratan 15, LUND (ej värdinneservice, ej gemensamhetslokal)

Makar/sambor till boende på de särskilda boendena Brunnsgratan 13 och 15 har förtur.³

28 lägenheter och är byggt år 2017.

Sammanlagt innebär det **248** seniorbostäder där vård- och omsorgsförvaltningen INTE har möjlighet att bevilja förtur.

Fördelar med seniorbostäder

Förvaltningen bedömer att det är bra att samla brukare med behov av hemtjänst geografiskt. När personalens färdtid kan minska ökar istället personalens brukartid. Förvaltningen bedömer därmed att det skulle kunna vara en fördel att i ökad utsträckningen använda sig av möjligheten att bevilja förtur till seniorbostäder för de som har behov av hemtjänstinsatser. Rätten till seniorbostad skulle tex kunna kopplas till behovet av vård- och omsorgsinsatser genom hemvård.

Förvaltningen bedömer att utveckling av optimerad användning av Lunds kommuns nuvarande seniorbostäder skulle kunna bidra till att minska behovet (andelen av befolkningen) av särskilt boende framöver. Förvaltningen bedömer att det vore önskvärt om förvaltningen kunde få ökad möjlighet att bevilja förtur till kommunens seniorbostäder. Idag är det dessutom så, att de seniorbostäder som har värdinneservice INTE omfattas av vård- och omsorgsförvaltningens möjlighet att bevilja förtur till hyreskontrakt.

Möjlig utveckling mellanboendeformer

Uppdrag kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har 2018-11-29 gett vård- och omsorgsnämnden ett särskilt uppdrag att kartlägga tillgång och efterfrågan på boende för äldre. Målet är att ingen Lundabo över 85 års ålder ska nekas rätten och möjligheten att flytta från ordinärt boende till en bostad med högre trygghets- och servicenivå. Förvaltningen ska utreda vilka olika boendeformer som efterfrågas och i vilken mån dessa boendeformer tillgodoser behovet för äldre personer. I uppdraget ingår också att beskriva hur andra kommuner varit framgångsrika med ett bättre serviceinnehåll på detta område.¹⁸ Utredningen kommer ske framöver och denna tjänsteskrivelse avser inte detta uppdrag.

¹⁸ Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2019

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Ny förtydligande lagstiftning biståndsbedömt trygghetsboende för äldre

I regeringens skrivelse Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) beskrivs ett större utbud av boenden för äldre som prioriterade områden som kvalitetsfaktorer för framtidens äldreomsorg.¹⁹

Riksdagen har i november 2018 beslutat om en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som förtydligar kommunernas möjligheter att inrätta biståndsbedömt trygghetsboende, en särskild boendeform, för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering.²⁰ Lagstiftningen trädde i kraft den 2 april 2019.

Ny form av mellanboende möjligt alternativ till särskilt boende - behöver dock utredas

Förvaltningen bedömer att många som idag bor på särskilt boende inte har behov av dygnetruntbemanning. Det är många som beviljas särskilt boende till följd av trygghetsbehov och därmed skulle ha kunnat bo på en form av mellanboende istället. Förvaltningen bedömer att i samband med kommunfullmäktiges utredning om tillgång och efterfrågan på boende för äldre, bör fördelar och nackdelar kring ett eventuellt mellanboende utredas. Med ett mellanboende skulle målgruppen för framtidens särskilda boenden, enligt förvaltningens bedömning i ökad utsträckning kunna inriktas på personer med demens eller äldre personer med psykiatrisk diagnos.

Verksamheten särskilt boende i intern regi har gjort en bedömning av hur många av de som idag bor på särskilt boende för äldre (mars 2019) som skulle kunna bo på en form av mellanboende.

Verksamheten intern regi svarar för 608 lägenheter. Verksamheten bedömer att 60-70 brukare istället skulle kunna bo på en form av mellanboende. Dvs ca 10 % av de brukare som bor på särskilt boende i intern regi.

Förvaltningen bedömer att det bör utredas om mellanboende skulle kunna vara ett bättre alternativ och innebära en större trygghet för vissa brukare som idag har omfattande hemvårdsinsatser i ordinärt boende. Det innebär dessutom åtgång av mer resurser för hemvård i ordinärt boende då brukarens vårdbehov överstiger en viss nivå.

¹⁹ Skrivelse Framtidens äldreomsorg- en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) s.49

²⁰ SFS 2018:1724 (Prop 2017/18:273)

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Frågan om ett eventuellt införande av mellanboende behöver dock utredas separat i samband med kommunfullmäktiges utredningsuppdrag till vård- och omsorgsnämnden om tillgång och efterfrågan på boende för äldre. Det finns många aspekter att väga in för att kunna ta ställning till ett eventuellt införande, tex utformning, konsekvenser av avgifter vid icke verkställda beslut, parboende och förhållandet till kostnader för bostadsanpassningsbidrag.

Förvaltningen tror att en eventuell utveckling av olika mellanboendeformer, i förhållande till befolkningsandelen, kan minska det framtida behovet (andelen av befolkningen) av särskilda boenden i nuvarande form. För att möta en åldrande befolkning bedömer förvaltningen även att det kommer att krävas att äldre tar ett eget ansvar för att medverka till att de bor i ett lämpligt boende som motsvarar personens förmågor/behov.

Förvaltningen bedömer att en utveckling av optimerad användning av nuvarande seniorbostäder och en eventuell utveckling av mellanboendeformer kan bidra till att minska behovet (andelen av befolkningen) av särskilt boende framöver.

Framtida utmaning rekrytera personal

I regeringens skrivelse Framtidens äldreomsorg- en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) beskrivs att ett prioriterat område för äldreomsorgen är att få fram tillräckligt med personal som har god kompetens och som ges goda förutsättningar att utföra sitt arbete i en bra arbetsmiljö.²¹

Förvaltningen bedömer att ny utformning av särskilda boenden och användande av välfärdsteknik kan göra brukarna på särskilda boenden mer självständiga. Det kan i viss mån påverka personalbehovet. Förvaltningen tror dessutom att det i större utsträckning går att anpassa personalbehovet utifrån brukarnas behov. Om verksamheten i större utsträckning tillgodoser individuella behov kommer insatserna spridas jämnare över arbetspassen (alla vill inte ha samma typ av insatser vid samma tidpunkt). Redan idag skulle förvaltningen kunna effektivisera och öka kvaliteten på våra nuvarande särskilda boenden om vi införde ett planeringsverktyg. Detta bedöms ge ökad möjlighet för verksamheten att bemanna med personal utifrån brukarnas behov.

Förvaltningen bedömer att ökad självständighet för brukarna genom välfärdsteknik och den utökade anpassningen av verksamheten utifrån individernas behov, innebär att utmaningen att rekrytera personal inte

²¹ Skrivelse Framtidens äldreomsorg- en nationell kvalitetsplan (2017/18:280) s.49

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

i större utsträckning kommer att behöva påverka det framtida behovet (andelen av befolkningen) av lägenheter i särskilda boenden.

Utformning av våra boenden

Det behövs ett nytänkande kring hur vi ska utforma våra särskilda boenden i framtiden. Tex kan brukarna ges bättre förutsättningar till självständighet.

Förvaltningen bedömer att en möjlighet skulle kunna vara att bygga ett särskilt boende med inriktning på välfärdsteknologi. Då skulle välfärdsteknologin finnas med i ett tidigt skede i utformningen av boendet så att den kan nyttjas optimalt.

4. ALTERNATIVA PROGNOSE UTIFRÅN ATT ANDRA FAKTORER ÄN BEFOLKNINGSUTVECKLING BÖR VÄGAS IN

Utifrån att andra faktorer än befolkningsutvecklingen bör vägas in (se avsnitt 3) bedömer förvaltningen att det finns faktorer som talar för att andelen av befolkningen som har behov av särskilt boende kommer att fortsätta minska de kommande åren.

Det görs därför två olika alternativa prognoser med antagande om att behovet av särskilt boende kommer att fortsätta minska. Utgångspunkten är behovet 2018-10-01 (samma som användes i prognos 2).

Prognos 3

Andelen invånare som bor permanent i särskilt boende har minskat för olika åldersgrupper 2014-2018.

Prognos 3 utgår från att behovet (andelen av befolkningen) av lägenhet i särskilt boende kommer fortsätta minska i samma takt per år som den genomsnittliga förändringen 2014-2018.

Utifrån minskningen av andelen i befolkningen (i olika åldersgrupper) som bodde i särskilt boende 2014-2018 har det i prognos 3 gjorts ett antagande om att den procentuella minskningen av befolkningens behov av särskilt boende (utifrån olika åldersgrupper) kommer att fortgå i samma takt per år.

Utifrån prognosen 3 ökar behovet av lägenheter för särskilt boende enligt SoL (inklusive korttidsboende och växelboende) från **836** st befintliga lägenheter år 2018 till **1075** st år 2031. Det är en ökning med **239** lägenheter, dvs **29** %. Ytterligare 239 lägenheter beräknas innebära en ökad årskostnad på 215 miljoner kr.²² (Antal lägenheter som anges för år 2031 är 5 % högre än det skattade behovet då

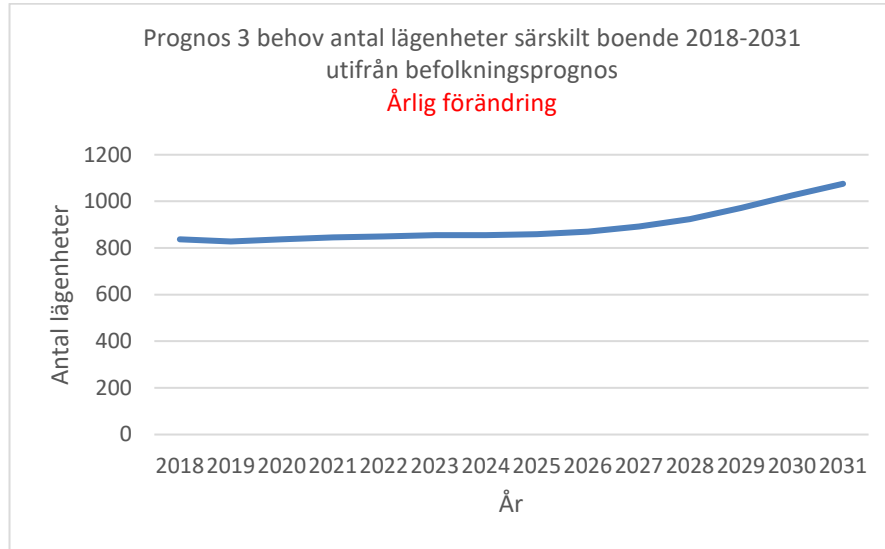
²² Utifrån Kolada 2018

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

beläggningsgraden beräknas vara 95 %.) Omräknat till behov av ytterligare särskilda boenden skattas behovet till ytterligare 6 särskilda boenden (40-lägenheter/boende) fram till år 2031.

Prognos 4

Andelen invånare som bor permanent i särskilt boende har minskat för olika åldersgrupper 2014-2018.

Prognos 4 utgår från att behovet (andelen av befolkningen) av lägenhet i särskilt boende kommer minska men att minskningen utifrån förändring 2014-2018 kommer plana ut under en 10-årsperiod.

Utifrån minskningen av andelen i befolkningen (i olika åldersgrupper) som bodde i särskilt boende 2014-2018 har det i prognos 4 gjorts ett antagande om att den procentuella minskningen av befolkningens behov av särskilt boende (utifrån olika åldersgrupper) kommer att plana ut under en 10-årsperiod. Därefter bedöms behovet vara konstant en viss andel av befolkningen.

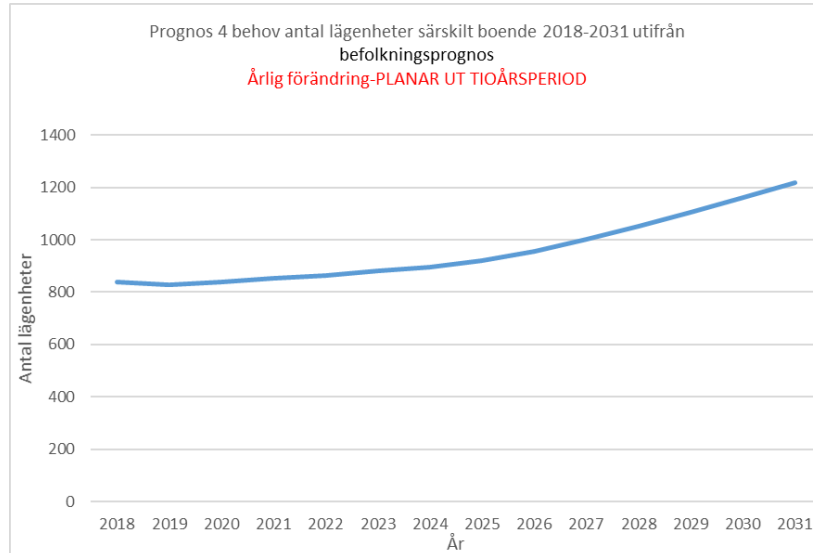
Utifrån befolkningsprognosen ökar behovet av lägenheter för särskilt boende enligt SoL (inklusive korttidsboende och växelboende) från **836**st befintliga lägenheter år 2018 till **1219** st år 2031. Det är en ökning med **383** lägenheter, dvs **46** %. Ytterligare 383 lägenheter beräknas innebära en ökad årskostnad på 345 miljoner kr.²³ (Antal lägenheter som anges för år 2031 är 5 % högre än det skattade behovet då beläggningsgraden beräknas vara 95 %.) Omräknat till behov av ytterligare särskilda boenden skattas behovet till ytterligare **9** särskilda boenden (40-lägenheter/boende) fram till år 2031.

²³ Utifrån Kolada 2018

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

5. SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Prognos 1 – från **836** st befintliga lägenheter år 2018 till **1462** st år 2031. Det är en ökning med **626** lägenheter.

Prognos 2 – från **836**st befintliga lägenheter år 2018 till **1382** st år 2031. Det är en ökning med **546** lägenheter.

Prognos 3 – från **836** st befintliga lägenheter år 2018 till **1075** st år 2031. Det är en ökning med **239** lägenheter.

Prognos 4 – från **836**st befintliga lägenheter år 2018 till **1219** st år 2031. Det är en ökning med **383** lägenheter.

Förvaltningen bedömer att en utveckling av användande av mellanboende och resultatet av förebyggande och rehabiliterande insatser (både av förvaltning och på individens initiativ) starkt bidrar till fortsatt minskat behov gällande **andelen** av den äldre befolkningen som har behov av särskilt boende. Utveckling av välfärdsteknik och digitalisering bedöms också minska behovet genom ökad möjlighet att bo kvar i ordinärt boende.

Utifrån befolkningsökningen kommer dock **antalet personer med behov av särskilt boende öka** även om andelen bedöms minska.

Förvaltningens bedömning²⁴ är därmed att prognos 3 är mest trolig, vilken visar på ett behov av framtida behov av ytterligare **239** lägenheter fram till 2031 i förhållande till 2018 (6 särskilda boenden

²⁴ Möte grupp chefer inom förvaltningen 2019-04-05

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

om de byggs med 40-lägenheter). Ytterligare 239 lägenheter beräknas innebära en ökad årskostnad på 215 miljoner kr.²⁵ Förvaltningen vill poängtera att prognos 3 förutsätter att förvaltningen har ekonomiska ramar att fortsätta arbeta med förebyggande och rehabiliterande arbete, utveckla och implementera välfärdsteknik, samt utöka boendalternativen. Utvecklingen av behovet bör dock följas. Förvaltningen bedömer att det kan bli aktuellt att bygga något/några av dessa boenden med fler än 40 lägenheter för att möta det framtida behovet. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att bostadsindelningen planeras utifrån en uppdelning på 10 lägenheter för en optimal resursanvändning. Boendena bedöms med fördel kunna vara större än 40-lägenheter.

6. PLANERAD UTVECKLING ANTAL LÄGENHETER SÄRSKILT BOENDE

Planerade ny- och ombyggnationer

Solhems om- och tillbyggnad beräknas vara klar kvartal 3 2019 och ca hälften av brukarna på Mårtenslund kommer istället flytta in i 30 lägenheter på Brunnsgränd 13 A. Då hela Mårtenslund kommer att stängas för renovering kvartal 3 innebär det en minskning med 29 lägenheter avseende förvaltningens totala antal lägenheter för särskilt boende from kvartal 3. Först då Mårtenslund är färdigrenoverat kan det totala antalet lägenheter för särskilt boende återigen öka med 40 lägenheter from kvartal 4 år 2020. Tillkommande objekt som planeras framöver är Stångby kvartal 4 2022, Råbylund ev. kvartal 3 2023 och Solhällan kvartal 1 2024 och Brunnsgränd kvartal 4 2024. För att möta det framtida ökade behovet av lägenheter kan dessa boenden eventuellt komma att bebyggas med mer än 40-lägenheter per boende. Det krävs en separat utredning för ställningstagande gällande byggandeplaneringen och antal lägenheter per särskilt boende i förhållande till behovet av ny- och ombyggnation. För verksamheten är den viktigaste prioriteringen att det byggs med avdelningar bestående av 10-lägenheter för att optimera resursanvändning.

Standard nuvarande särskilda boenden

Lokalplaneraren²⁶ bedömer att det i nuläget inte finns något behov av renovering av de särskilda boendena. De uppfyller de krav på standard som finns. De som närmast skulle kunna bli aktuella för renovering bedöms vara Värpinge och Nibblegården. Värpinge är det boende som det är längst bakåt i tiden som det byggdes/renoverades (1992). Värpinge har 57 lägenheter. Nibblegården är

²⁵ Utifrån Kolada 2018

²⁶ Möte lokalplanerare 2019-02

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

underdimensionerat och har relativt små lägenheter. Vid en eventuell renovering av Nibblegården bör det vägas in att det även finns en restauranger för seniorer, lokaler för hemtjänsten och en träffpunkt i byggnaden. Nibblegården har 28 lägenheter.

7. BEFOLKNINGSPROGNOS ÖSTRA LUND

Då förvaltningen har erfarenhet att det inte funnits samma efterfrågan på särskilt boende i öster som i centrala Lund har befolkningsprognosen för östra Lund studerats separat.

Kommunens befolkningsprognos 2018 för Genarp, Dalby, Veberöd och Södra Sandby sträcker sig dock endast fram till 2023 pga att den bygger på antaganden om bostadsbygganden från Tekniska förvaltningen.

Den totala prognostiserade befolkningsökningen för hela Lunds kommun 2017-2023 för åldrarna 75 år och äldre beräknas till 35%. För östra Lund beräknas befolkningen över 75 år öka med 37% fram till 2023. Motsvarande siffra för de olika kommundelarna i öster är Genarp +24%, Dalby +33%, Veberöd +38% och Södra Sandby +46%.

Förvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta

att prognos 3, från **836** st befintliga lägenheter år 2018 till **1075** st år 2031, en ökning med **239** lägenheter bör användas som underlag för framtida planering

att prognosen ska omprövas om tre år

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Birgitta Åkerson
Projektledare

Beslut expedieras till:
Akten

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Bilaga- olika boendeformer för äldre Lunds kommun

Särskilt boende enligt SoL:

Permanent särskilt boende för äldre

Särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Det finns behov av dygnetrunttillsyn.

Kommunen svarar för vård- och omsorg. Här finns gemensamma sällskapsutrymmen och i boendet ingår all hjälp.

Äldreboende- för personer med somatiska (kroppsliga) besvär.

Demensboende- för personer med demens.

Korttidsboende

Är till för den som inte kan återgå till hemmet omedelbart efter sjukhusvistelse och eventuellt är i behov av träning.

Korttidsboende är även till för den som är i behov av ett omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i hemmet då den som annars vårdar dig behöver avlösning.

Växelvård

Regelbunden växelvård är för den som har ett omfattande vård och omsorgsbehov och annars får hjälp av en anhörig/närstående.

Växelvården fungerar som avlastning och ger anhörig/närstående möjlighet till återhämtning.

Korttidsboende- Riktade platser

Vid korttidsboendet är två av platserna riktade platser, de är biståndsbedömda som en vanlig korttidsplats. De lägenheterna är dock reserverade för personer som efter hemgång fått behov av att snabbt återvända till korttidsboende.

Enskilda vårdhem

Köp av platser särskilt boende enligt SoL utanför Lunds kommun.

Särskild specialinriktning som inte finns inom kommunens verksamhet.

2019-05-07

Diarienummer

VOO 2018/0394

Nuvarande mellanboendeformer för äldre:

Korttidsboende trygghetsplats:

Syftet med trygghetsplatserna är att avlasta anhöriga. Platserna är inte biståndsbedömda.

Seniorbostad utan värdinneservice

Lägenheterna är avsedda för personer som är 65 år eller äldre. Inriktningen är att bostäderna ska erbjuda ett bra boende med tyngdpunkt på tillgänglighet. Lägenheterna ligger i markplan eller kan nås med hiss och de har oftast rymliga hygienutrymmen och sovrum. Vissa har tillgång till gemensamhetslokal.

Seniorbostad med värdinneservice

Lägenheterna är avsedda för personer som är 65 år eller äldre. Inriktningen är att bostäderna ska erbjuda ett bra boende med tyngdpunkt på tillgänglighet. Lägenheterna ligger i markplan eller kan nås med hiss och de har oftast rymliga hygienutrymmen och sovrum m.m. Avgiftsbelagd värdinneservice ingår.

Möjligheter:

Biståndsbedömt trygghetsboende för äldre, förtydligande lagstiftning

En särskild boendeform för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering.²⁷ Det finns inte behov av dygnetrunttillsyn. Kommunen erbjuder vård- och omsorg genom biståndsbedömda hemvårdsinsatser.

Mellanboende, förvaltningen bedömer bör utredas

Mellanting mellan eget boende och äldreboende.

²⁷ SFS 2018:1724 (Prop 2017/18:273)